

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Taciturnitas veri, quandonam vitiat Dispensatione? Caput IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

a Sanchez. l. 1. c. 2. nu. 8. Sum. de Voto l. 6. d. 27. n. 11.
 concederetur a quidem gratia, & quidem sine limitatione, sed non tam facile, tam promptè, tam citò.

His ita explicatis Regula Generalis est, ut, si subreptio sit circa causam finalem, hoc est, si Princeps motus fuit ad concedendam talem, vel tantam gratiam ex ea causa, quæ verè non existit, gratia sit nulla: Si verò sit circa causam impulsivam, hoc est, si Princeps ex ea causa, quæ verè non existit, motus solum fuit ad facile, vel citò dandam, valida sit gratia.

5. Adverte tria. Primò, hic locutionem esse de veritate, & falsitate pertinentibus ad gratiam; si enim ad gratiam per se non pertineant, nec connexionem cum gratia, quæ petitur, habeant, illam non vitiant. Exempla duo solent afferri.

Aliquis Clericus malis imbutus moribus petit Beneficium Ecclesiasticum ab Episcopo, tacens ejusmodi suos improbos mores, & fortè Concubinatum, quæ si scivisset Episcopus, Beneficium ipsi non contulisset; contulit tamen, & profectò validè. Rursus Quidam verè pauper postulat à te stipem, cum sit homo improbus, & fortè hæreticus; hæc tamen ipse nequaquam patrefacit, Eleemosynamq; à te recipit, validè recipit, quamvis, si tu no visses eum, esse hæreticum, omnino retulisses. Ratio autem horum est, quia, tum illius Clerici, tum hujus pauperis delicta, & mores, per se non pertinent ad Beneficium, vel eleemosynæ concessionem; collatio enim Beneficii solum per se respicit habilitatem; eleemosyna indigentiam personæ. Simile quid igitur in casu nostro.

6. Secundò. Quando jus requirit, ut in concessione alicujus gratiæ exprimatür aliqua rei circumstantia, vel qualitas, hæc profectò, si non exprimatür, etiam si levis momenti sit, subreptitiam facit, atque ad cò nullam gratiam. Ita colligunt Doctores b' ex sacro *Castro. T. 1. c. 13. d. 1. n. 13. c. Textu, in quo pronunciatür subreptitia concessio Beneficii, quia impetrans tacuit, se Tr. 3. d. 6. habere Beneficium exiguum, quamvis, si p. 16. §. 4. Pontifex id scivisset, cum eadem ferè facilitate illud aliud concessisset. Sed, quia id erat c. S. mo. explicandum ex Jure, nunquam re ipsa Pontifex concedere, sine illa expressione præsumitur.*

7. Tertiò. Si silentium alicujus veritatis sit solum causa impulsiva concedendi gratiam,

non obstat validitati, quando bona fide illa veritas tacetur, ut omnes docemus. At nec obstat, quando mala fide, hoc est, quando eadem solum impulsiva tacetur consuleò, ad evitandam difficultatem concessionis à Principe impetrandæ, docet Sanc. d

Hæc breviter de his universaliter dicta sufficiant; Nam, quæ in particulari jamjam dicetur in nostra materia Dispensationum matrimonialium, sive de Taciturnitate veri, sive de Expressione falsi, rem totam, clarius explicabunt.

d Sanchez l. c. nu. 74.

CAPUT IX.

Taciturnitas veri, quando nam in particulari vitiat Dispensationem?

1. **N**ullo expeditioni modo huic titulo fieri satis potest, quàm ea percurrendo, de quibus in nostra re solet esse dubitatio; quod jam aggredior sigillatim.

§. I.

Quando tacetur repulsa, aliàs data.

2. **T**itius rogavit Pontificem, ut dignaretur, concedere Dispensationem, qua possit ducere v. gr. consanguineam. Pontifex abnuvit, repulitque Oratorem. Jam, si rursus velit Titius rogare Pontificem, opusne habet hujusmodi repulsam exponere, immò, & repulsas, si pluries oravit, & repulsus pluries fuit, ne Dispensatio fortè concedenda, sit subreptitia?

Respondeo, nequaquam e id opus esse, e *Sua. de leg. l. 2. c. jus ullum facit, neque contra stylum Curia; 22. Sanc. l. & ex alia parte jam tota, integraque causa 8. marr. d. Pontifici aperitur, ut suppono, quam solam 22. nu. 14. respicit Pontifex, nihil laborando de data Castrop. T. repulsa. Idem dic de aliis Principibus, ad 1. ar. 3. d. 6. quos pertinet gratias concedere, idque etiam, p. 16. §. 4. si nova causa non superaddatur, quicquid n. 1. Dian. dicat Menochius. f Neque enim verum est, p. 8. tr. 3. quod ipse assumit, nempe Pontificem, seu ref. § 4. a Principem, si recordaretur repulsiæ, gratiam *lios citans, non concessurum, non, inquam, verum est, f Menoch. quin immò præsumendum est, concessurum apud Sach. facilius ex multiplicatione precum, quibus l. c. majus Oratoris desiderium, & fortè major necessitas indicatur.**

Vv 3 3. Quid

3. Quid, si Superior, v. g. Pontifex negavit gratiam? Possumne tacendo repullam Superioris, exposcere eandem ab Inferiore v. g. ab Episcopo in iis casibus, quibus potest, & Inferior?

a Suar. Respondeo. Potes, a quia militat eadem ratio numero præced. dicta. Scio id negari à Sanchez, b quia (inquit) Superior per illam repullam tollit potestatem ab Inferiore, quod d. 24. n. 5. ad eandem gratiam: Scio, inquam, hoc, sed certè id gratis videtur dictum.

4. Multò magis Inferior poterit dispensare (sanè ex causa) in iis, quæ ipse potest, licet sciat Superiorem non solere, nec velle in illis dispensare: id, quod idem Sanchez negare non potuit, quia multò minus præsumitur Superior in iis ab Inferiore potestatem tollere.

5. Quod dictum est, extende (ut id hac occasione scias) ad ceteros Superiores Regulares: neque enim ex eo, quod licentiam mihi Religioso alter Superior, sive æqualis, sive major denegavit, obligor eam repullam exprimere alteri æquali, vel Inferiori, ut licentiam eandem mihi concedat. Quod, si in Regulis Societatis Nostræ dicatur, ut subditus passus repullam, eam, & ejus causam explicet alteri Superiori, si ab eo eandem postulat, consilium, id est, & directiva instructio, non autem forma ad invalidandam licentiam, ut signatè pro nostra Societate docet Bardi, c in selectis.

e Bard. in selec. l. 6. q. 12.

§. II.

Quando tacetur Dispensatio, aliàs concessa.

1. Hic sermo est, quando secunda Dispensatio, quæ ponitur, est in eadem materia. Si enim in diversa, omnes d convelegib. l. 6. niunt, opus non esse, meminisse prioris. Fac c. 23. Sanc. v. g. te impetrasse dispensationem illegitimi l. 8. matr. Natalis ad Beneficium acquirendum, deinde d. 22. n. 5. verò velis obtinere dispensationem Voti Religionis assumendæ, quod tu fortè emiseras, Castrop. lo. non obligaris meminisse illegitimi Natalis dispensationem, cum hæc sit ab illa diversa, cit. n. 3. nec in ullo huic officere possit, illam tacuisse.

2. Rursus sermo non est, quando prior dispensatio fuit propter aliquem defectum nulla; hujus enim mentionem facere, quan-

do eandem impetrare validam velis, necesse non est; siquidem, si nulla fuit, nullum nunc effectum parere potest, juxta regulam Juris; f nec enim præstat impedimentum, quod de Jure non sortitur effectum. His habitis.

3. Statue Regulam hanc. Quoties cognitio concessæ in eadem materia dispensationis rationabiliter impediret dispensantè ad concedendam secundam dispensationem, toties ejus mentio fieri debet, quando hæc secunda petitur, ne gratia sit subreptitia: Quoties verò non impediret, non debet. Ratio Regulæ est, quia secus involuntariè concedetur gratia, atque ad eò nulliter. Tunc autem rationabiliter impedire censebitur, quando major est gratia, concedere posteriorem, posita concessione prioris, quam, hac non posita. Cujus ulterior ratio est, quia concedens, ut voluntariè concedat ipsam gratiæ substantiam, debet cognoscere g quantitatem gratiæ, quam concedit; in id enim, quod non cognoscitur, voluntas nostra ferri non potest.

4. Sed explicemus Regulam per exempla sequentia in re nostra, hoc est, in Dispensationibus matrimonialibus.

Exemplum primum. Antonius obtinuit à Pontifice dispensationem ducendi Bertam consanguineam, deinde vult ducere aliam consanguineam, nempe Catharinam, obligaturne priorem dispensationem exponere Pontifici, ut valida sit hæc posterior?

5. Respondeo, Si prior dispensatio, quoad Bertam, adhuc viget, quia v. g. Antonius mutato consilio vult aliam consanguineam v. g. Catharinam ducere, obligatur prioris mentionem facere, quia, ex Regula data, ejus concessio, dum adhuc viget, maxime impedit Pontificem, ne secundam concedat: nunquam enim ipse tam exorbitantem, & magnam gratiam concedere intendit, ut quis habeat potestatem, seu libertatem ducendi hanc, vel illam consanguineam.

6. Si verò prior dispensatio effectum habuit, & jam cessavit, (ut, si Antonius duxit jam Bertam, sed nunc est mortua, vel etiam, non quidem illam duxit, sed nunc pari modo est mortua, vel Professionem solemnem emisit, unde inepta est ad Matrimonium) non opus habet Antonius, petendo secundam dispensationem cum Catharina, prioris dispensationem

penfa-

penfationis meminiffe, quia cum illa jam ceffaverit, impedi. e non pre unitur Pontificem, ne ex nova rationabili caufa novam difpenfationem, quafi requifitam ab illa nova caufa, concedat; id enim non eft concedere plures difpenfationes fimul, fed pluries, difpenfationem, id eft, unam poft aliam, quod certe valde minus eft.

7. Inquires. In cafu, quo non ceffavit, & tamen fine ejus mentione impetretur fecunda, quandoquidem alterutra debet effe invalida, quænam illa erit, prior, an pofterior?

8. Refpondeo. Sanc. a putat invalidam fore priorem, quia Pontifex non intendit concedere pofteriorem, nifi priore exclufa, quam item jam renunciat Antonius, dum pofteriorem petit.

9. Verum ego non video, qua ratione Pontifex excludat priorem, dum illius non recordatur, cum ex alia parte gratis dices Pontificem habere univerfalem voluntatem non concedendi pofteriorem, nifi intelligatur effe ab ipfo exclufa prior. Nec item video, qua ratione illam renunciat Antonius, quia nullum actum renunciationis facit, immo

etiam fa faceret, nulla effer renunciatio, donec à Pontifice acceptaretur, ut de omni fimili renunciatioe docet idem Sanc. b

10. Melius ergo Caftropalaus e cum aliis T. r. 37. fuffinet, invalidam fore pofteriorem, quia nunquam Pontifex intendit pofteriorem concedere, quando perfiftit prior, ne tantam concedat libertatem, &c. ut dictum num. quinto.

11. Exemplum fecundum. Titius impetravit difpenfationem de impedimento criminis ob uxoricidium. Deinde, commiffo iterum eodem crimine, petit fimilem difpenfationem de fecundo uxoricidio, obligatum nẽ mentionem facere prioris difpenfationis?

12. Refpondeo. Obligatur d sub pœna nullitatis pofterioris difpenfationis. Ratio eft, quia prior impedit Pontificem, ne fecundo concedat, nam longè difficilium eft, fecundo delicto gratiam concedere, quam primo. Unde, ut videatur, an Pontifex verè velit concedere iterum, debet internofcere, an antea, quid fimile concefferit. Nam rectè monet Textus e Remiffionem venie crimina, nifi femel commiffa, non habeant. Intellige in ordine ad forum externum, & ad has extrin-

secas gratias à Principe concedi folitas: aliud enim eft coram Deo pro verè pœnitente.

13. Filiucius, f poftquam data doctrina f Fill. tr. meminit, qua fcilicet difpenfatio prioris delicti explicari debeat in petitione pofterioris, add hæc verba: (fed hoc non puto receptum.) Certè voluiffem, ut non tam jejune id dixiffet, fed confirmaffet validius, ut ego poffem à mea refolutione, aliqua tandem motu ratione, difcedere.

14. Exemplum tertium. Sejus ligatus Voro Caftitatis obtinuit difpenfationem, ut poffet Matrimonium contrahere femel tantum. Contraxit: fed mortua uxore, vult iterum uxorem ducere, & quia Vorum rediit, debet petere novam difpenfationem. Inquiro, ut hæc nova difpenfatio non fit fubreptitia, debetne mentionem facere prioris?

15. Refpondeo cum Caftropalao, g effe g Caftrop. valde probabile, nequaquam debere. Ratio ducitur ex dictis n. 6. loc. cit. n. 5. & 7.

16. Exemplum quartum. Cajus obtinuit difpenfationem ducendi quandam fuam confanguineam, fed nunc dubium, feu ferupulus illi laboritur, an ea difpenfatio fit, omnibus expenfis, legitima, quare supplicat denuo, ut fibi difpenfetur à Pontifice pro eadem confanguinea, debetne prioris difpenfationis meminiffe?

17. Refpondeo. Non debet, h quia, fi prior eft valida, pofterior non eft neceffaria; fi autem eadem prior eft nulla, cum nulla nullum effectum habeat, perinde eft, ac fi impetrata non fuiffet. Addit Sanc. i præfertim, quando pofterior impetranda non eft amplior, quam prior. h Caftrop. l. c. n. 7. Sanc. l. c. n. 15. & i Sanc. l. c.

§. III

Quando tacetur, plura fubeffe impedimenta.

1. **P**Luribus impedimentis laborat Cajus, ne poffit ducere Cajam: Est enim illius confanguineus, eft illius affinis, Voto item Caftitatis astrictus, vel etiam habet impedimentum Criminis, vel eft ex duplici ftipite confanguineus, vel ex duplici capite affinis, &c. Et interrogat, an fimul hæc impedimenta proponere debeat Pontifici, an fatis fit de illis figillatim cum Pontifice agere, & diftinctas obtinere de fingulis difpenfationes?

Refpon-

Respondeo. Probabilior em sententiam vocat Sanc. a quæ sustinet, satis esse sigillatim, quia nullibi impositum est hoc onus exponendi simul omnia, cum satis sit, afferre causam, quæ persuadeat circa unam dispensationem, & hanc obtinere, & sic de aliis separatim, sicuti potest obtineri, & haberi Absolutio unius Excommunicationis, relicta alia, quam quis fortè etiam habet.

b Sanc. l. c. n. 2. Castropalaum d. 11. Suar. de legib. l. 6. c. 24. Pont. l. 8. c. 17. §. 4. G. Hurt. d. 29. diff. 6. Laym. Santay. ell. Dian. ap. Avers. q. 19. sec. 5. Ver. Oportet.
2. Communior tamen, & probabilior sententia, & ab ipsa praxi ut habet Castropalaum, firmata docet, opus esse, ut exponantur omnia; nempe, ut Pontifex cognoscat qualitatem, & quantitatem gratiæ, quam concedit, ut nuper in simili dictum est. Non est igitur ratio, quasi non possit concedi una dispensatio sine alia; potest enim, sicuti de Absolutione excommunicationis dictum est, sed propter rationem jam dictam, cum certum sit, longè majorem gratiam fieri uni tibi, si Pontifex duo, vel tria impedimenta auferat, quàm si unum. Quare, si ex ignorantia non omnia exponantur, siue impedimenta non omnia exponantur, siue impedimenta sunt vel dirimentia, debent simul Pontifici proponi.

3. Prædicta communis sententia temperatur tribus modis; Nam Primò, si unum impedimentum v. g. consanguinitatis, debet quidem à Pontifice dispensari, sed aliud potest alia via tolli, quam per dispensationem Pontificiam, quale est Votum Castitatis simplex, quod si non fuit post pubertatem ratificatum, potest per iritationem à parte tolli, vel quale est impedimentum à sponsalibus, quod potest mutuo consensu sponzorum auferri tunc non erit tibi necesse hoc impedimentum alia via amovibile manifestare Pontifici; poteris enim consanguinitatem solam exponere, de quæ illa dispensationem obtinere, deinde verò, (poteras, & antea) Votum, vel sponsalia illis aliis viis à te tollere.

4. Quod, si velis, ut utrumque impedimentum tibi Pontifex dispense, utrumque simul aperire debes juxta nostram sententiam probabilior em nu. 2. explicatam. Et vides rationem? Ut utrumque dispense Pontifex (quæ est Major gratia) debet cognoscere simul utrumque, quo scilicet videat, an tantam gratiam velit concedere. At, quando ipse unum tantum impedimentum dispense (aliud enim alia via atius à te tollit) satis est, si

unum ipse cognoscat, quia ipse unam gratiam facit.

5. Scio, eundem Sanc. docere; quando unum impedimentum est Votum, & aliud est alterius generis v. g. consanguinitatis, te posse separatim à Pontifice obtinere dispensationem Voti, non facta mentione consanguinitatis, & deinde obtinere dispensationem consanguinitatis, non facta mentione Voti, sed non contra, prius dispensationem consanguinitatis, & postea, Voti.

6. Scio Castropalaum distinguere, & docere, quando dispensatio unius impedimenti habet alium effectum, quàm habilem personam reddere ad Matrimonium, (qualis est dispensatio Voti Castitatis, quæ habet alios effectus v. g. non peccare contra Religionem fornicando, &c.) posse, tacito altero, separatim prius Voti dispensationem obtinere, & deinde dispensationem consanguinitatis, at non contra, prius consanguinitatis, & deinde Voti, quia dispensatio consanguinitatis tendit ad faciendam habilem personam ad Matrimonium, & ad nihil aliud, seu nullum alium effectum habet, nisi personam habilem ad Matrimonium facere.

7. Scio Coninck alio modo distinguere, & docere, quando duo, vel plura impedimenta sunt, quodammodo ejusdem rationis facientia Majorem indecentiam in Matrimonio, ut sunt duæ consanguinitates, vel duæ affinitates, vel altera consanguinitas, altera affinitas, &c. Debere simul exponi Pontifici: At verò, quando sunt diversæ omnino rationis, qualia sunt cognatio, & Votum, non esse necesse simul exponere, nam, vel unius, vel alterius dispensatio (ait) obtineri, tacito altero ex his, poterit.

8. Scio, inquam hæc, quæ distinctius apud eosdem legi possunt, sed ego tibi, Lector, proposui viam tutam, & minus scrupulis obnoxiam, nempe, quando impedimentum, quod potest alia via tolli, illa alia via tollere intendis, non obligatis illius mentionem facere, at quando intendis, ut eadem via, id est, ut idem Superior utrumque tollat ad finem contrahendi Matrimonium, certè obligatis. Et ratio est jam dicta, quia tunc Superior majorem, & ampliorem gratiam concedit.

9. Temperatur Secundò, prædicta communis sententia. Nam, si fortè unum impedimentum includitur in alio, sufficet, si si solum

Solum hoc aliud explicetur: sed adverte, id in uno tantum casu posse contingere, ut cum Sanc. rectè notat *Aversa n.* nempe, si ualobores impedimento publicæ honestatis cum Berta v. g. ex eo, quòd habuisti Matrimonium ratum, vel sponsalia cum ejus olim vivente Sorore, & deinde exponas Pontifici aliud impedimentum affinitatis, quod cum eadem Berta contraxisti ex eo, quod Matrimonium consummasti cum eadem ejus Sorore. In hoc ergo unico casu satis erit, exponere Pontifici hoc impedimentum affinitatis ex consummato Matrimonio surgens, quia in hoc includitur dictum impedimentum ex Matrimonio rato, & ex sponsalibus, quæ certè supponuntur, præcessisse ad Matrimonium legitime consummatum. Quare, dum Pater illi dispensat, dispensat, & huic, & quando committit alicui, ut dispense in illo, committit, ut, & dispense in hoc. Alium casum similem non inveniri idem docent, nisi velis huc reducere, quando unus gradus conjunctionis includitur in alio. De quare infra c. 9. §. 2.

10. Temperatur Tertio. Nam, si occurrat adesse in aliquo duo impedimenta, alterum occultum v. g. affinitatis ex copula fornicaria, vel crimen, alterum publicum v. g. consanguinitatis, tunc ex benigna Pontificis mente nolentis hominem sua occulta crimina publicè manifestare, satis erit, petere *h* publicè (quod solet fieri per viam Datarie) dispensationem impedimenti publici v. g. dictæ consanguinitatis, tacito occulto, & deinde, secretè, (quod fit per viam Pœnitentiariæ) petere dispensationem occultæ, v. g. dictæ Affinitatis, vel Criminis: Sed adverte, Pœnitentiario narrari debere publicum impedimentum, addendo, vel de illo impetratam, vel impetrandam esse ab eodem Summo Pontifice dispensationem.

§. IV.

Quando tacetur, Matrimonium fuisse contractum cum impedimento.

Petrus contraxit Matrimonium per verba de præsentibus cum Maria ejus consanguinea, quare nulliter contraxit. Nunc, si ante consummationem, si postea, (quo pacto commisit incestum) pollicitus à Pontifice *Tamburinus de Sacramentis.*

dispensationem hujus impedimenti, obligaturne exponere, se cum dicto impedimento contraxisse, vel consummasse?

2. Respondeo. Si cum scientia impedimenti contraxit (idem dic, si contraxit cum quocunque alio impedimento, ut putat *Aversa c.* cum Sanc. *d.* quicquid contrarium *c. Aversa* sentiat Henricus *e.*) debet exponere, sic se *l. c. sec. 6.* contraxisse, vel consummasse, secus nullam *d. Sanc. l. 8.* dispensationem recipiet. Ratio est, quia Tridentinum *f.* monet Pontificem, ne in hoc casu *25. n. 24.* dispenset, (hoc est, ut difficulter dispense) *Et alibi.* ad puniendam malam fidem ejus, qui sic *c. Henr. ll.* contrahere præsumpsit. Propter eandem rationem, si quis Matrimonium contraxisset *f. Trid. sess.* cum impedimento cognito, (quale etiam est *24. c. 5. de* impedimentum absentie Parochi, & Testium) *Ref.* sub spe facilioris dispensationis, debet etiam hanc spem declarare, quia multò magis Tridentinum vult, ut in eo casu non dispense. Et nota, explicandam Pontifici esse rem, sicuti se habuit, hoc est, malam fidem fuisse ex parte utriusque conjugis, vel fuisse ex parte unius tantum. Lege *Aversam, g.* quicquid in *g. Aversa* nuatur in oppositum apud Dianam *h* ubi *l. c. Ver. Ac* multa ad rem hanc. *si ex duob.*

3. At verò, si quis dictum Matrimonium in facie Ecclesiæ contraxit bona fide cum *p. 10. rr. 11.* ignorantia impedimenti, poterit ejusmodi *ref. 44.* contractionem tacere, quia ejusmodi Matrimonium bona fide contractum dispensationi non nocet, nec difficiliorem eam reddit; immò, quia reddit faciliorem, consilium tibi do, ut illud exponas, nam sic facilius gratiam impetrabis. Verum adverte; Primò, quando ignorantia fuit crassa, quamvis sine temeritate, non posse te exponere positivè Matrimonium bona fide contraxisse; id enim tunc falsum esset, sed solum tibi nunc concederetur, posse negativè te habere, hoc est, te posse tacere, quia verè tunc non fuit contractum cum scientia, & præsumptione, quam præsumptionem, ac temeritatem vult punire Tridentinum.

Adverte Secundò, idem Tridentinum *i.* *Trid. sess.* velle, ut, qui Matrimonium contraxit cum *24. c. 5.* impedimento dirimente, non præmissis denunciationibus, etiam si impedimentum is *de Ref.* ignorasset, isdem subiciatur pœnis. Quare *versal. c.* is explicare debet nullitatem sui Matrimonii; quia, neglexisse denunciations, difficiliorem tunc reddit dispensationem. *tio.*

Xx

§. V.

§. V.

Quando tacentur Qualitates extrinsecas.

I. **A**Ntonius, & Antonia, sive divites, sive inopes, sive nobiles, sive ignobiles, sive vidui, sive non vidui, similesque qualitates Matrimonii extrinsecas habentes, necessitatemne habent eas explicandi, quando aliquam dispensationem à Pontifice expolcunt?

2. Respondeo, quamvis interdum consulum sit, eas explicare ad facilitandam dispensationem, tamen non ex obligatione, quia illarum noticia, vel ignorantia non nocent dispensationi.

3. Excipit viduitatem ex parte fœminæ a Pont. l. Pontius; ã notat enim, fœminam viduam, præsertim habentem filios, debere manifestare, se esse talem, si petat dispensationem nubendi v. g. cum consanguineo, vel affini, quia Pontifex dispensando maximè intendit favere fœminæ, ne inupta remaneat, quam miserationem non habet respectu viduæ, de cujus secundis nuptiis jura nihil laborant.

4. Adverte tamen, quamvis ex te non obligeris, explicare tuos titulos, tuas divitias, inopiam, nobilitatem, ignobilitatem, &c. tamen, si de his interrogeris, sive tu, sive tuus Procurator, debebis omnino veritatem aperire, ut nempe Datarius arbitretur quantitatem Compositionis. Qui sint nobiles, & similia, satis indicavi supra c. 7. nu. 26.

§. VI.

Quando tacentur ipsi individuales gradus, vel similia pertinentia ad consanguinitatem, vel Affinitatem.

1. **I**ndicavimus non multo antea, debere explicari, non solum impedimenta diversa specie, v. g. an sit impedimentum ex consanguinitate, an ex Affinitate, an ex crimine, an ex Voto, &c. sed etiam, an sint diversa veluti numero, an scilicet sit consanguinitas in secundo gradu, an in tertio, &c. Adde nunc, debere etiam explicari, an sit unica conjunctio, an multiplex ex diversis stirpibus, id est, tum ex parte patris, tum

matris, vel avi, vel aviæ, &c. An sit publica honestas ex Matrimonio rato, an ex sponsalibus. An conjunctio sit per lineam rectam, an per transversalem, & an sit spiritualis, & quænam, Paternitas scilicet, an Compaternitas, quas b supra explicuimus. Quod autem hæc conjunctio sit ex Baptismo, vel ex Confirmatione: non est obligatio explicandi, quia ex utroque Sacramento paritur eadem conjunctio.

2. In sola Affinitate ex copula fornicaria fortè non esse necesse explicare, an sit per lineam rectam v. g. per copulam habitam cum matre ejus, quam ducere vis, an cum Sorore, indicare videtur Sanchez, sed quia, ob majorem peccati enormitatem, difficilior tunc est dispensatio, explicari debere, colligi potest ex dictis §. 2. numero tertio.

3. Præterea, si velis ducere Bertam v. g. cujus Sororem, v. g. Mariam cognovisti, una est Affinitas, etiam si Mariam centies cognoveris: At, si cognovisti duas v. g. Bertæ Sorores, v. g. Mariam, & Agatham, quamvis semel tantummodò singulas, sanè contraxisti duas Affinitates speciatim d explicandas, licet sint in eodem gradu.

4. Atque ex priorè parte hujus dicti sit, ut si tu supplicasti Pontificem pro hoc impedimento exortè ex copula fornicaria habita cum unica Sorore Bertæ, quam intendis ducere, Pontifex autem, ut consuevit, committat Delegato, ut expediat dispensationem, tu verò ante Dispensationis expeditionem iterum, iterumque cognoscas eandem Sororem, sit, inquam, ut adhuc possit Delegatus dispensationem validè expedire, quia per iteratas copulas nova non insurgit Affinitas. At, si Delegatus jam dispensavit, postea verò tu eandem Mariam, ante Matrimonium sitè ininitum, cognoscas, sit, ut contrahas omnino novam Affinitatem à Pontifice necessario de novo d dispensandam, nam prior ablata jam fuit per dispensationem, quare nunc de novo alia consurgat necesse est.

§. VII.

§. VII.

Quando taceatur gradus proximior.

1. **A**loysius, & Aloysia sunt consanguinei, (idem dic, si sint Affines) cum gradu secundo in tertio, vel tertio in quarto, &c. obligaturne, non solum explicare gradum remotiorem (propter quem solum requiritur dispensatio; quia ille est, qui constituit gradum conjunctionis, ut supra vidimus (qui locus omnino est recolendus) verum etiam gradum proximiorum, si forte petant dispensationem ad Matrimonium inter ipsos contrahendum?

2. Respondeo. Quod obligentur in consanguinitate, & Affinitate ex copula licita non est dubium, quia sic statuerunt Gregorius XI. Clemens VII. Pius IV. & Pius V. Dixi (ex copula licita) nam, quando petitur dispensatio in solo foro Conscientiæ Affinitatis ex occulta copula fornicaria, valere illam, quamvis gradus propinquioris mentio non fiat, dummodo non sit primus, nec esse necessarias literas declaratorias, monet rectè Sanc. *a* sed quaeritur Primò, An obligentur sub pœna invaliditatis; Secundò, an saltem sub pœna peccati.

3. Quoad primum, quando sive per ignorantiam, sive per malitiam, sive bona, sive mala fide tacitus fuit proximior gradus, qui sit primus, esset invalida dispensatio, & invalidè à Delegato etiam ignoranter procedente, ea concederetur: At in casu, in quo taciti fuerint proximiores gradus, qui sint alii à primo, esset valida, sive proximior sit vir, sive femina, ut contra Sanc. & Molinam rectè probat Pontius. *b* Ratio horum satis illa efficax est, quia expressè ita decrevit Pius *c* V. revocans Decretum Pii IV. quo sub clausula irritante volebat, semper quæcunque gradum proximiorum esse Pontifici proponendum.

In hoc Pii *v*. motu duo notant rectè idem Pontius, *d* aliique. Primò, Pontificem loqui tantum in consanguinitate, & Affinitate, unde, & in affinitate orta, sive ex copula licita, sive illicita, quando, pro illicita fortè publica, petitur dispensatio in foro externo; non tamen loqui in publica honestate ex Matrimonio rato, in qua sufficit explicare gradum remotiorem.

Secundò, eundem motum non habere locum, cum gradus remotior est extra quartum; quia tunc non est necessaria dispensatio, ut declaravit Sacra Congregatio, &c.

4. Jam verò, praxis hodie est, ut si impetres à Pontifice dispensationem ducendi v. g. Aloysiam tibi conjunctam secundo in tertio gradu, ipse Pontifex non committat Delegato, ut dispense in dicto secundo gradu, sed, ut dispense in tertio gradu, & declaret, ejusmodi Matrimonio non obesse illum secundum: cujus declarationis commissio potest per literas Pontificias separatas dari, sed hodie communiter video, dari in ipso Brevis dispensationis.

5. Instas: Si alii gradus proximiores, præter primum, non obstant matrimonio, cur addenda est ejusmodi declaratio?

Respondeo. Ut obviam eat scandalo; cum enim nonnulli censuerint, ejusmodi alios proximiores gradus indigere dispensatione, voluerunt Pontifices, ne quis putaret, dispensatos in remotiori gradu nulliter Matrimonium inivisse, voluerunt, inquam, ut ejusmodi declaratio expressè fieret.

6. Quoad secundam difficultatem, quoad peccatum committatur, si dicti gradus proximiores; Præter primum, taceatur, Dico duo, alterum de Delegato, alterum de ipsis Oratoribus dispensandis.

Nam, si Delegatus, seu executor, cui commissa est expeditio dispensationis, adverteret, seu sciret; Oratores exposuisse, sive bona, sive mala fide, solum gradum remotiorem, tacuisse autem proximiorum, peccaret *e* mortaliter, exequendo eam dispensationem, quia *de Dispens.* ipse, qui operatur in foro externo, debet se conformare voluntati Pontificum, qui saltem pro foro externo statuerunt, ne concederetur dispensatio gradus remotioris sine declaratione prædicta, quoad gradum proximiorum.

7. At verò, si ipsi Oratores, petendo dispensationem remotioris gradus, taceant, etiam scienter, gradum proximiorum præter primum, puto probabile esse, non peccare mortaliter, si omni scandalo obvietur; tota enim illa declaratio, non nisi ad scandalum amovendum ordinata est, atque ad eò pro foro externo, non autem pro interno, quando dictus gradus proximior esset fortè occultus, vel alia viâ posset obviari scandalo, dando

Xx 2 noticiam

notitiam Decreti Pii V. declarantis, illos proximiores à primo nihil officere Matrimonio.

a Sanchez 8. Hanc doctrinam habent Sanc. *a Pontius*, *b Averla*, *c* quia obligatio hæc tota quantà, quanta est, fundatur, ut diximus, adæquate in scandalo: quare hoc remoto, non apparet, unde peccatum mortale desumi possit. Addit insuper Pontius *d* contra Sanchez, id, quod dictum est, intelligi eodem modo, tum de mari, tum de fœmina.

19. sec. 5. 9. Inquirer Curiosus Sacrorum Textuum, *Verf. Sep- timo*, *Chc.* si valida est dispensatio tacito gradu proximioris, præter primum, Cur Urbanus VIII. *d Pont. l. c.* per literas in forma Brevis, quas affert Barbo- *n. 27.* *e Barb. in* sa, *e* declarat, nullum fuisse Matrimonium duorum, qui solam perierant, & obtinuerant dispensationem pro tertio gradu consanguinitatis, cum tamen ipsi essent conjuncti in secundo cum tertio?

Respondeo. Hujus difficultatis Barbofa loc. cit. fatetur ingenuè, se nescire solutionem. Ita etiam mihi respondit quidam Doctus Theologus à me de hac re quid sentiret, interrogatus, addens, & quidem meritò, standum nihilominus nobis esse datæ hæctenus Doctrinæ, pro qua stat Decretum Generale, & publicatum Pii V. Profectò, cum non sit credibile, Urbanum VIII. per literas privatas voluisse abrogare dictum Generale Decretum, mihi videtur, esse putandum, in memoratis privatis literis aliquem irrepsisse errorem, à Ministris commissum.

§. VIII.

Quando taceret copula incestuosa inter dispensandos habita.

1. Sensus questionis est, an incestus, quem forte commiserunt inter se Oratores petentes dispensationem (quod antea erat impedimentum solum impediens, hodiè verò, ut supra vidimus, nullum impedimentum est) an, inquam, ejusmodi incestus, si non tanquam illi dispensandum sit, sed propter alias causas, sit Pontifici proponendus, ut valida imperetur dispensatio ab ipsis, qui sunt consanguinei, vel affines, ad finem inveniendi Matrimonium?

Dico (ad finem inveniendi Matrimonium) nam, si Matrimonium contraxerunt, multo

magis, si consummarunt, non præmissa Consanguinitatis, vel Affinitatis Dispensatione, tunc incestum hunc esse exponendum, certum est, & nos diximus supra §. 4. Põmò Celebris est præsens quaestio, & duplex circa illam sententia est.

2. Prima, Quam sequitur Pontius, *f Pont. l. c.* aliiq;e, dicit prædictos non obligari ad copulam, vel copulas manifestandas, etiam sub spe facilioris dispensationis, inter se habitas, nec ob tale silentium invalidam reddi dispensationem. Fundamentum est duplex.

Primum, quia nullo jure requiritur ejusmodi incestus expressio.

Secundum, quia argumenta secundæ sententiæ eam expressionem requirentis facile solvuntur, ut videre poteris apud eundem Pontium, & apud Fagundez, *g Fagundez* qui, loquens de copula incestuosa occulta, sic primam hanc sententiam explicat. In hac opinione prima dicendum est, si copula occulta fuerit habita ante dispensationis petitionem, si ve post petitionem ipsius, si ve ante expeditionem Ordinarii, si ve post illam, non esse necessariò explicandam, nec vitare dispensationem, etiam si malitiosè, vel per ignorantiam fuerit suppressa. Hactenus ille.

3. Secunda, quam sequitur Sanchez, *h Sanchez* aliiq;e docet prædictos, si habuerunt copulam (& quidem consummatam) debere omnino eam explicare, ut etiam spem facilioris dispensationis, si hæc adfuit, secus nullam fore dispensationem, si ve ex malitia, si ve ex errore, si ve ex ignorantia non explicetur. Fundamentum est item duplex.

Primum, quia ita est stylus Curie. Secundum, quia Pontifex aliquando interrogat, an intercesserit ejusmodi copula incestuosa, injungitq;e convenientem pœnitentiam, quod est signum, incestum, quamvis hodiè non sit amplius impedimentum, conjunctum tamen impedimento consanguinitatis, vel Affinitatis, difficiliorem reddere dispensationem, unde, & propterea debeat exponi.

4. Explicat autem Sanchez, aliiq;e hanc secundam sententiam. Primò, ut, si sit copula occulta, manifestetur solum Pœnitentiariæ, tacitis nominibus supplicantium. Secundo, ut hæc obligatio imponatur dumtaxat, quando copula est incestuosa ex parte utriusq;e, hoc est, quando uterq;e scit, se esse

esse consanguineos, vel affines. Tertio, ut item solum sit obligatio eam explicandi, quando copula præcessit supplicationem Pontifici factam, & quando præcessit executionem à Delegato, non verò, quando habita est post executam dispensationem, licet antequam Matrimonium de præsentibus contraheretur, quia tunc cum præcesserit dispensatio, illa copula non est in rigore incestuosa. Quarto, non esse necesse explicare numerum copularum cum eadem forte habitatum, quia hæc multiplicitas cum eadem non avertit novum impedimentum, juxta ea, quæ nos paulo ante a doctimus. Quinto, non esse necesse, explicare copulam habitam inter con-

At, quando Executor dispensat pro foro interno, ut solet esse Confessarius per Pœnitentiarum Delegatus; debet interrogare de copula occulta, & supplicantes fateri debent, eaque supposita, non poterit Confessarius dispensationem exequi, quod, si exqueretur, exqueretur nulliter, ut item nulliter daretur, si falso illam negarent supplicantes. Vide hæc latius apud Sanchez, & Castropalaum, aliosque citatos. Idem proportionaliter dic, quando adest clausula, dummodo non adfuerit spes facilioris dispensationis, de qua plura vide apud Dianam loco citato.

CAPUT X.

Expressio falsi, quando notata vitiat Dispensationem.

NUPER, s. post explicationem causæ finalis, & causæ impulsivæ, Regulam Generalem cognoscendi, quando notata vitatur gratia à Principe concessa, attulimus. Illam ergo præsentibus argumento sic breviter applica. Nulla redditur dispensatio Matrimonialis ex falsitate, quam proponis, quando illam à Pontifice postulas, si falsitas est in causa finali, si vero in causa impulsiva, valida est. Recole omnino cætera ibidem dicta, quibus in memoriam redactis, discurremus per aliquos speciales casus pertinentes ad dictam expressionem falsi, ad quam etiam spectant ea, quæ forte per errorem Pontifici proponuntur.

§. PRIMUS.

Quando falso proponitur Impedimentum unum pro altero.

ANTONIUS proposuit, se esse Bertæ affinem in tertio gradu v. g. cum esset in tertio gradu consanguineus, obtinuit ne validè dispensationem Matrimonii cum eadem Bertæ. Respondeo nequaquam: & g. univ. saliter scito, invalidam esse dispensationem, si unum impedimentum exponatur pro alio, quia cum hæc sint impedimenta diversa, nul-

Xx 3 la ap-

Supra §. 6. n. 3. b. Cast. lo. conjunctio legalis, vel spiritualis, vel conjunctio publicæ honestatis, quia hæc non est proprie incestus: ita illi. Sed debere explicari in hac sententia, putat Castropalaus, quia putat, esse proprie in specie incestus. Ex his sententiis priorum sequuntur Decretissimi & viri, & ipse Sanchez, quamvis sequatur posteriorem, fatetur tamen, esse hanc probabilem, saltem de copula occulta, & in foro interno. Posteriori verò, quæ est communior, multò d. plures amplectuntur ita, ut ego, sic concludam, sicuti concludit his verbis Fagundez loc. cit. Si meum iudicium expedit, circa has opiniones, dico, primam, quæ loquitur de occulta, & in foro interno, esse validè tractat. Probabilem, secundam probabiliorem, & ordinariè in praxi tenendam. Porro illud in omni sententia monendum; Si forte Pontifex in literis, quibus ipse, & à Delegato committit dispensationem executandam, explicite hanc clausulam inserat Dummodo copula non intercesserit, vel Dummodo non intercesserit sub spe facilioris Dispensationis, Executorem Dispensationis, debere omnino supplicantes interrogare, ipsosque teneri, verum respondere, alioqui nulla esset dispensatio, ut item esset nulla, si intercessisset copula, &c. Et ipse dispensaret. Addit tamen rectè Sanchez, e necessariam distinctionem. Nam, quando executor pro foro externo dispensat, non potest interrogare de copula occulta, de qua non adit infamia æquivalens semiplenæ probationi; quod si interroget, poterunt supplicantes negare sub apta æquivocatione, quamvis forte adest aliqua suspicio de illa, nec per dictam negationem vitabitur dispensatio: